

му, поступово зміцнюються у взаєминах між собою, з центральною владою, з інститутами наднаціональних утворень; 2) ЄС продовжуватиме розвивати свою регіональну політику, спрямовану на зниження ролі держави, як мінімум, у відносинах регіон-ЄС і регіон-регіон. Цю тезу підтверджують зростаючі витрати ЄС на регіональну політику і транскордонне співробітництво; 3) Країни-члени ЄС, у свою чергу, будуть намагатися знизити регіональний чинник у внутрішній і зовнішній політиці. Децентралізація, залишаючись вимогою ЄС, зустрічатиме більше число перешкод на рівні національної політики (особливо з боку ультраправих партій); 4) Конкуренція в умовах глобалізації, а також зростаюча нерівність у розвитку регіонів в умовах вільного ринку, сприятимуть пошуку шляхів підвищення ефективності економічної політики держав. Сучасні тенденції дозволяють стверджувати, що ці шляхи будуть полягати в регіоналізації та подальшій децентралізації; 5) У цих процесах необхідно буде знайти своє місце і Україні. Потреба в конкурентоспроможній економіці штовхне країну до децентралізації з попередньою реформою АТД та супутніми процесами. Однак, потреби держави в інших перетвореннях, загроза посилення відцентрових тенденцій, змусять владу балансувати між децентралізацією і регіоналізацією і прагненням контролювати ці процеси.

1. *Карпінський Ю.* Аналіз проблем сучасного стану адміністративно-територіального устрою України [Електронний ресурс] / Ю.Карпінський. – Режим доступу: http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/0/200703df43a11208_c22571aa00286519?OpenDocument 2. *Концепція* реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

УДК 17.022.1

В. В. ДОБІЖА

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕЛІТИ СХОДУ УКРАЇНИ

Розкриті складові формування регіональної ідентичності. Здійснено аналіз стану і ідеологічних засад еліти Сходу України. Охарактеризовані чинники рекрутування нових учасників еліти Сходу. Проведено аналіз кадрових призначень в органах виконавчої влади України. Визначені причини суспільної неефективності регіональної політичної еліти. Розкрито поєднання культури політичної діяльності у співвідношенні із цілями, цінностями та ідеалами регіональних еліт.

Ключові слова: *регіональна еліта, ідеологія, політична культура.*

Добижя В.В. *Особенности формирования культуры политической деятельности элиты востока Украины*

© ДОБІЖА Василь Валерійович – кандидат політичних наук, доцент кафедри гуманітарних і фундаментальних дисциплін Вінницького науково-навчального інституту економіки ТНЕУ

Раскрыты составляющие формирования региональной идентичности. Осуществлен анализ и идеологических основ элиты Востока Украины. Охарактеризованы факторы рекрутирования новых участников элиты Востока. Проведен анализ кадровых назначений в органах исполнительной власти Украины. Определены причины общественной неэффективности региональной политической элиты. Раскрыто сочетание культуры политической деятельности в соотношении с целями, ценностями и идеалами региональных элит.

Ключевые слова: региональная элита, идеология, политическая культура.

Dobizha Vasil. Features of building a culture of political activity elite east Ukraine

In the article there are discovered the forming components of a regional identity. The status and ideological elite of Eastern Ukraine are analysed. The author examined the factors which recruit new members of the elite of the East. The appointments in the executive bodies of Ukraine are analysed. There are discovered the reasons of inefficiency of public regional political elites. It is revealed a combination of cultural politics in relation to the objectives, values and ideals of regional elites.

Key words: regional elites, ideology, political culture.

Важливою запорукою прогресивного демократичного розвитку нової України є не лише формування власної нової, національно зорієнтованої еліти, але й узгодження дій еліти загальнонаціональної і місцевої (регіональної). Власне, від такої узгодженості суттєво залежить не лише результат державотворення, але і єдність, цілісність України як унітарної держави. Це особливо актуально з огляду на те, що конфлікти і неузгодженість інтересів еліт Сходу України і влади в Києві поставили державу перед загрозою громадянської війни або розколу під гаслами сепаратизму. Наразі регіональні еліти Сходу спекулюють на настроях населення заради відстоювання особистих інтересів, прикриваючись нелегітимними ЛНР і ДНР.

Разом із тим, нам більш важливим видається дослідження не стільки ідентичності регіональних еліт, скільки культури їх політичної діяльності у співвідношенні із цілями, цінностями та ідеалами.

Ю. Бурімейко й А. Рибак¹ вважають регіональною елітою таку “соціально групу, що представляє як адміністративно-управлінські органи регіону, так і політичні, суспільні й громадські організації, діяльність яких суттєво впливає на соціально-економічний та науково-технічний розвиток регіону”.

Як свідчать дослідження А. Зоткіна², регіональні політичні еліти в Україні завжди були важливим фактором внутрішньої політики країни. Останні роки показують, що вони продовжують нарощувати свої політичні потенціали та все активніше намагаються впливати на державну політику центру, паралельно шукаючи адекватні форми самоорганізації. Про це говорить хоча б той факт, що об’єднання політиків за регіональною ознакою до останнього часу були більш впливовими, ніж політичні партії.

У зв’язку з політичними процесами прийнято виділяти три складові формування регіональної ідентичності. Перша – когнітивна: усякий процес осмислення регіональної ідентичності починається із освоєння знань про регіон, його межі й особливості. Друга – емоційна: індивід починає усвідомлювати регіон як свій власний життєвий простір, малу батьківщину, і водночас як основу для групової солідарності. І третя – інструмен-

тальна: специфіка регіону починає використовуватися місцевими елітами для мобілізації колективних дій у обстоюванні якихось групових інтересів. Неважко помітити, що в багатьох випадках регіональна еліта, маючи специфічні риси й особливості, повноваження, разом з тим багато в чому копіює загальнонаціональну (столичну) еліту. Хоча заради істини треба вказати і на те, що з роками регіональна еліта України (особливо в колишніх індустріальних центрах) стає все більш досвідченою, самодостатньою у розв'язанні конкретних соціально-економічних, політичних та інших проблем і здобула досвід управління на загальнодержавному рівні, тобто мало поступається еліті загальнонаціональній. Та специфікою регіональних еліт (особливо тих, що приходять до влади в Києві) є чітка орієнтація на “своїх” за критерієм регіональної належності. Зайнявши ключові позиції у Києві, представники відповідної регіональної еліти енергійно витісняють з високих державних посад “чужинців”, утворюють земляцтва.

Донецька регіональна еліта, що ментально і історично є нащадком номенклатури СРСР, успадкувала також бачення щодо формування і рекрутування влади за принципом системи гільдій. Система гільдій передбачає закритий і неконкурентний характер відбору, який здійснюється достатньо вузьким колом осіб, закритість соціальних ліфтів для “чужинців”, повільне просування кандидатів вгору, до влади. Відбір здійснюється з певних соціальних груп або партій обов'язково враховуючи кровно-родинні зв'язки. Щодо кандидатів висувається багато формальних вимог, покликаних підтвердити не стільки їх професіоналізм і компетентність, скільки лояльність перед вищим начальством. Яскравим вираженням системи гільдій став номенклатурний спосіб формування еліти у СРСР. Еліта підбиралася зверху з урахуванням рекомендацій партійних органів, соціального походження, партійності, декларованій вірності офіційній ідеології.

Кадрові призначення за принципом земляцтва, що були здійснені президентом В.Ф.Януковичем у 2011 році, завдяки своїй все загальності, набули карикатурних форм. У Кабінеті Міністрів України за прем'єрства М.Азарова майже половина членів (8 із 17) або народилися в Донецькій області, або були пов'язані з нею своїм кар'єрним зростанням. Вихідці звідти посідали усі ключові місця в уряді. Це означає, що вищий орган у системі виконавчої влади був цілковито підконтрольний істеблшменту однієї області України.

Генеральним прокурором України і його першим заступником були призначені донеччани Віктор Пшонка і Ренат Кузьмін. Наслідок їхньої кадрової політики – з 27 регіональних органів Генпрокуратури 12 очолювали вихідці з Донецької області – або за місцем народження, або за професійною ознакою.

Якби в керівництві прокуратури переважали вихідці з Харківщини чи Київщини, це якось можна було б пояснити – все-таки тут сформовані цілі юридичні школи за рахунок наукового потенціалу Юридичної академії імені Ярослава Мудрого і юридичного факультету Університету імені Тараса Шевченка. Але, виявляється, все навпаки: прокурором Київщини був призначений колишній донецький прокурор Михайло Вітязь, а в Харківській області у цьому кріслі уродженець Донеччини Геннадій

Тюрін. Трохи менше співвідношення вихідців із Донеччини було поміж очільників центральних органів виконавчої влади. Але вже на 2011 рік 25% керівників ЦОВВ (крім міністерств) – представники донецьких еліт. При цьому йдеться про дуже впливові посади на кшталт голови Державної податкової служби чи керівника Державної пенітенціарної служби.

Донецька прописка ставала визначальним критерієм і під час призначення керівників місцевих державних адміністрацій. Звичайно, якість це не в'яжеться з ініціативами Партії регіонів про те, що очільників регіонів мають обирати мешканці областей. Утім, на той час шестеро з них мали донецьке походження³.

Ще однією особливістю правління В.Януковича стало призначення на ключові посади не просто вихідців з Донецького регіону, а осіб, що мають кровно-родинні зв'язки із представниками правлячої регіональної групи. Найвідоміший з дітей політиків – народний депутат V і VI скликання Віктор Янукович, син Президента України В.Ф. Януковича. Обраний до Верховної ради у квітні 2006 року і обіймав посаду голови підкомітету з питань автомобільного транспорту Комітету з питань транспорту і зв'язку.

У червні 2010 року Андрія Симоненка, сина лідера КПУ, нардепа Петра Симоненка, призначено на посаду першого заступника голови Державного агентства з інвестицій і розвитку. Достатньо нагадати, що КПУ входила до Антикризової коаліції разом із Партією регіонів.

Феноменальне кар'єрне зростання демонстрували дочки покійного прем'єр-міністра Криму і впливового регіонала Василя Джарти. Зауважимо, що в 23 роки Ольга Джарти, свого часу, була призначена на посаду заступника начальника Київської обласної митниці. А 34-річна Вікторія Джарти у травні 2011 року обійняла посаду заступника голови Господарського суду Києва.

Гарантоване місце у прохідному списку регіоналів було і у сина тодішнього Генерального прокурора, Віктора Пшонки, що за різними джерелами є кумом В.Ф. Януковича. Артем Пшонка – народний депутат України V і VI скликання від Партії регіонів (№ 149 у виборчому списку). Обидва скликання – голова підкомітету з питань контролю над виконанням законів уповноваженими державою органами по боротьбі з організованою злочинністю і корупцією комітету Верховної Ради.

Чисельне представництво у парламенті мав і Григорій Калетник – колишній губернатор Вінницької області, народний депутат V, VI, VII скликань від Партії регіонів і керівник аграрного комітету Верховної Ради України. Крім нього родина була представлена у парламенті колишнім головою митної Служби і колишнім першим віце-спікером Верховної Ради Ігорем Калетником, а також і племінницею – комуністкою Оксаною Єлмановою (Калетник).

17 березня 2010 року тодішній міністр з питань надзвичайних ситуацій і в справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Нестор Шуфрич представив колективу МНС свого заступника Миколу Коровіцина, який є сином тодішнього заступника глави Адміністрації Президента Ганни Герман. Пізніше Коровіцин змінив прізвище на Герман, під яким подав прохання про відставку з посади у середині листопада 2010 року.

Водночас високі державні посади отримали друзі старшого сина президента Олександра Януковича. Зокрема, його другом вважають колишнього Голову Національного банку України Сергія Арбузова, а також колишнього міністра внутрішніх справ Віталія Захарченка.

У внутрішній політиці президент Янукович також демонстрував стійку орієнтацію на рідний регіон. З 2010 по 2013 він здійснив візити в усі області України. Проте найбільше відвідував рідну Донеччину – 16 разів, Крим, Дніпропетровську і Харківські області – по 6-7 разів. Фінансові потоки в державі також розподілялися за регіональним принципом. Так, за даними парламентського Комітету з питань бюджету, 2012 року дві області Донбасу отримали з держбюджету дотацій, субсидій і субвенцій на загальну суму 16,2 млрд. грн. (Донецька – 10,9 млрд. грн., Луганська – 5,3. грн.). Причому Донеччина є першою в Україні за цільовими дотаціями. Частина коштів розподіляють на підставі не закону про держбюджет, а підзаконних актів, наприклад, постанов Кабміну, які ухвалюють на закритих засіданнях уряду.

Висновок один – цей регіон не годує країну, а сам поглинає значні фінансові ресурси, але життя людей там не покращується. І винні у цьому зовсім не прості мешканці, а особи які тривалий час перебували при владі, і які паразитують на місцевих мешканцях.

Заблокованість соціальних ліфтів і кадрова політика за принципом земляцтва стали одними з причин того, що за три з половиною роки панування Януковича істотно збільшилась кількість протестних акцій (з 2305 виступів у 2010-му до 3636 у 2012-му), одночасно розширювалась і географія виступів. Врадіївка (народний бунт проти приховування правоохоронцями злочинів), Миколаїв, Семіполки (виступ на захист місцевого мешканця, що вбив майора міліції, який тероризував все село), Лисичанськ, Первомайськ, Київ (працівники ринку “Шлях” Святошинського району вийшли на захист дівчини, яку вдарив співробітник міліції), акції чорнобильців, мовні протести.

Згідно з опитуванням Інституту соціології НАН України, 31% українців зовсім не довіряють правоохоронцям. 36% респондентів швидше довіряють міліції, ніж не довіряють. 25% опитуваних не змогли визначитись, довіряють вони вітчизняній міліції, чи ні. А 8% респондентів відповіли, що швидше за все не довіряють МВС. Лише 1% опитаних визначився, що повністю довіряє правоохоронцям. Протягом останніх 12 місяців лише 2% опитаних громадян звертались до міліції та отримали відповідь на звернення. 7% опитаних зазначили, що їх звернення залишились без відповіді і 91% опитаних взагалі не звертались до міліції⁴. Звісно не всі ці акції були спрямовані безпосередньо проти президента, їх об'єднує виступ проти неможливості відновлення справедливості через законні процедури (звернення до державних органів, позови до суду), відсутності рівності перед законом, можливості уникнути покарання через кровно-родинні зв'язки або телефонне право.

Тотальна недовіра до міліції пояснювалась не лише деградацією правоохоронної системи, яка не виконувала покладені на неї функції, але й тим, що міліція асоціювалась із владою, а відповідно, і з президентом.

З моменту здобуття влади у 2010 році, донецька еліта зрозуміла необхідність наявності загальнодержавної системи поглядів необхідної для обґрунтування свого права на загальнонаціональну владу, аби інші регіони України, а особливо західні області, не ставились вороже її представників. Адже “донецькі” завжди вороже сприймали українську національну ідентичність, залишаючись на рівні специфічної регіональної ментальності з гіпертрофованим почуттям територіального патріотизму. Потрібен був пошук альтернативної концепції ідентичності і відмова, хоча б зовнішня і демонстративна, від суто регіонального патріотизму помноженого на кримінальні “поняття” і партійну субординацію.

Досить красномовним виразником політичної культури донецької групи є її політичне і організаційне оформлення – Партія регіонів. Ця партія була започаткована як один з численних, кишенюкових, політичних проєктів з метою захисту власних інтересів і на протигагу тодішнім владним “дніпропетровським”. Партія регіонів за президентського правління Януковича набула рис, що притаманні були Комуністичній партії СРСР і це цілком закономірне явище, враховуючи те, що один з засновників і перший заступник Голови партії, Володимир Рибак, є випускник Вищої партійної школи при ЦК КПУ, і представником донецької партійної номенклатури, а Голова партії, Микола Азаров, був делегатом ХХVIII з'їзду КПРС. Слід згадати, що у ця партія є найбільш масовою політичною організацією в Україні і, за даними офіційного сайту партії, нараховує 1 млн 436 тис 805 членів⁵. За чисельністю це другий показник у Європі. Очолує рейтинг російська Єдина Россия із 2 млн учасників. Для порівняння найстаріша з існуючих партій в світі – Консервативна партія Великобританії нараховує лише 130 тис партійців. Кількість членів Партії регіонів може бути якісно порівняна із чисельністю комуністичної партії Радянського Союзу, що на 1986 рік складала 19 млн, або приблизно 10% дорослого населення СРСР.

Специфіка соціальних ліфтів за правління Януковича була ідентична періоду СРСР, де лише наявність партквитка провладної партії дозволяла обіймати керівні посади в органах влади або місцевого самоврядування. Найбільше регіональне представництво 292 тис чол регіонали мали на Донеччині, найменше на Львівщині – 12,3 тис. А на батьківщині четвертого президента, Єнакієвому, до Партії регіонів входило 15 тис мешканців, тобто кожен десятий житель.

КПРС виробила свою внутрішню партійну культуру, багато в чому засновану на регламентованих принципах. Крім статутних норм, існували різноманітні етичні кодекси поведінки членів партії, зокрема, ті що стосувалися демонстративного споживання в країні, де була проголошена соціальна рівність: вони не могли купувати дорогі речі, нерухомість і автомобілі, співробітники партапарату не могли постійно відвідувати дорогі ресторани. Це не означає, що партійна номенклатура вела аскетичний спосіб життя, вона змушена була демонструвати наближення до народу. Партія регіонів в подібних питаннях виступала антиподом КПРС. Наприклад у фракції Партії регіонів в 2013 році нараховувалось одразу 18 мультимільонерів, учасників Золотої сотні видання Кореспондент. Одразу троє

заступників Голови Партії регіонів є мультимільонерами (Тігіпко Сергій Леонідович володіє статками в обсязі 785 млн грн, Колесніков Борис Вікторович – 470 млн грн, Ключев Андрій Петрович – 130 млн грн). Найбільш заможний українець Рінат Ахметов також входив до складу партії влади. А практично кожна четверта людина в Золотій сотні родом з Донецька і області. Регіон дає країні 25% багатих людей, в той час як в області живуть менше 10% населення країни⁶.

Слід зазначити, що тривалий час в рамках професійної етики владної еліти домінували патерналістські тенденції. І смислові акценти, і сам спосіб формування ціннісних засад етики носили односпрямований характер. Це й не дивно. Професіонали, колишні партійні функціонери від КПРС, які мали не абиякий (й безумовно дуже корисний і сьогодні) досвід кадрової та організаційної роботи, виходили із того, що вони є не лише знавцями професії, але й мають виключне право на моральну експертизу власної діяльності. Сьогодні ми бачимо, що партійці зберегли за собою елітні амбіції. Колишні комсомольські лідери – засновники потужних банків і власники підприємств. Це сталося завдяки наявності у лавах партійної номенклатури критичної маси надзвичайно активних людей, які за будь-яких умов зайняли б провідне місце в суспільстві. Вони були налаштовані на те, щоб будувати, накопичувати, розподіляти, мати певні права і привілеї. А партійний квиток регіоналів ставав запорукою збереження і примноження статків, гарантією недоторканості, стартовим майданчиком для політичної кар'єри. Корпоративність була основою єднання професійної спільноти, підживлювала відчуття вищості, елітарності, породжувала залізне правило – “своїх не кидати”, або як висловився міський голова Єнакієве, Валерій Олійник: “Батьа ніколи своїх дітей не зрадить”.

На відміну від КПРС, що мала чітко визначену ідеологію, що не змінювалась при черговому генеральному секретареві, Партія регіонів представляє собою квазіблок різноманітних політичних сил без чіткого ідеологічного спрямування. Досить лише проаналізувати політичні поглинання здійснені цією організацією в різні періоди її діяльності. Так в 2000 році регіонали об'єдналися з Партією труда, а також партіями “За красиву Україну” Леоніда Черновецького, “Солідарність” Петра Порошенка та Всеукраїнською партією пенсіонерів. У 2005-му ПР поглинула політичну партію “Нова демократія” багаторічного очільника Харківської ОДА, а після Помаранчевої революції голови облради Євгена Кушнарєова. 2007-го до ПР влилися вихідці із СДПУ(о) (Нестор Шуфрїч, Михайло Папїєв), “Трудової України” (Валерій Коновалюк), Республіканської партії (Юрїй Бойко), “Вїче” (Інна Богословська), ПППУ (Анатолїй Кїнах), тушки з БЮТ та “Нашої України”.

І якщо КПРС чїтко стояла на ідеологічних засадах діалектичного і історичного матеріалїзму та наукового комунїзму, проголошуючи чїтку ідеологічну спрямованість, то Партія регіонів не має чїтко визначеної ідеології. Красномовним прикладом слугують гасла регіоналів 2010– 2013 рр.: “Покращення вашого життя вже сьогодні”, “Руїну подолано – стабільність досягнуто”, “Від стабільності до благополуччя”. Не були зроблені істотні висновки і після Євромайдану. Так базові пункти передвїборної програми

кандидата в Президенти України від Партії регіонів М.Добкіна “Єдина країна” містили положення, що можна охарактеризувати принципом: “За все добре, проти всього поганого”. Наявні задекларовані пункти, що передбачають високі соціальні стандарти, гідні пенсійні виплати, створення нових робочих місць з високим рівнем зарплат, мінімальні податки, максимальний правовий захист внутрішніх та іноземних інвестицій, боротьба з корупцією, збереження пільгової податкової системи в сільському господарстві на 15 років, боротьба – з бандитизмом та проявами неофашизму⁷.

Ще одним підтвердженням відсутності фундаментальних ідеологічних засад регіоналів, стала заява В.Ф.Януковича у 2012 році про те, що європейська інтеграція України залишається зовнішньополітичним пріоритетом нашої держави та ключовим орієнтиром її внутрішнього розвитку. Відповідно декларована партією на президентських виборах проросійська позиція була відкинута її керівництвом навіть не зважаючи на специфічні культурні очікування базового електорату і те, що свій політичний капітал ПР створила, експлуатуючи проросійські настрої на Сході та Півдні України. У Донбасі, де повнота влади зосереджено в руках регіоналів, пропаганду “слов’янського братерства” і “антинатівську риторику” сприймали як догму і безальтернативну позицію.

В наявних умовах суттєвих різниць перед регіональними елітами постає спокуса їх використання в формуванні та поширенні негативних соціальних міфів. Сучасним українським регіональним елітам вигідна підтримка якщо не конфронтації, то хоча б напруженості у взаємовідносинах між різними регіональними спільнотами. Певна інфантильність місцевих еліт, спричинена тривалим домінуванням радянського різновиду державного патерналізму, зумовлює ознаки хронічного відставання від вимог і викликів часу. Замість вкладання коштів і сил у модернізацію виробництва, оновлення виробничих потужностей, розвиток науки й наукоємних галузей вони зайняті переважно переділом власності, зведенням міжкланових рахунків, політичною боротьбою. Паралельно під гаслами “відродження” відбувається свідоме чи несвідоме захоочення процесів архаїзації суспільних цінностей, орієнтація на систему традицій, закорінених у сільському побуті.

Саме тому пропонується новою українською політичною елітою децентралізація влади та реальне місцеве самоврядування є найкращим виходом, бо вона базується на реальних самоорганізованих громадах, а не на штучно створених областях, які фінансуються з центрального бюджету і не мають жодних реальних повноважень, жодної реальної власності. Більше того, декларована елітами Сходу російськомовна федералізація це відкладений постійно діючий конфлікт, який за активної участі Росії рано чи пізно може призвести до виходу Донбасу зі складу України.

1. Бурімейко Ю. Актуальні аспекти формування регіональної політичної еліти // Актуальні проблеми державного управління / Ю. Бурімейко, А. Рибак: зб. наук. праць Укр. академії державного управління при Президентові України. Одеський філіал. – Вип. II. – Одеса: Аспропринт, 1999. – С. 50–55. 2. Зоткін А. Вплив культурно-цивіліза-

ційних відмінностей на ступінь інтегрованості українських владних еліт / Зоткін А. // Еліти і цивілізаційні процеси формування націй. – К.: ТОВ УВПК “Екс об”, 2006. – Т.2. – С. 487–499. 3. Дуда А. Родоплемінний звичай: кадрова політика влади нагадує стосунки у первісних суспільствах [Електронний ресурс] / Дуда А., Крігер О. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Politics/35558>. 4. *Ефективність* роботи дільничного міліціонера в сучасних умовах. – Крутий стіл. – Інститут соціології НАН України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.i-soc.com.ua/uploads/p-r_1.1.pdf. 5. *Офіційний сайт Партії Регіонів України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://partyofregions.ua/>. 6. *Золотая сотня*: полный список богатейших людей Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korrespondent.net/business/economics/1432023-zolotaya-sotnya-polnuy-spisok-bogatejshih-lyudej-ukrainy>. 7. *Офіційний сайт Партії Регіонів України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://partyofregions.ua/news/5339834cf620d2d20d000073>.

УДК 323.1

Д. Ф. ЖИГАН

ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розглянуто теоретико-методологічні засади дослідження політичних технологій як політичного феномена, зв'язок з виборчими технологіями, основні дослідження в сфері застосування політичних технологій, структуру та функції політичних технологій.

Ключові слова: політичні технології, політика, влада, виборчі технології, держава.

Жиган Д.Ф. Политические технологии: теоретико-методологические основы исследования политических технологий

Рассмотрены теоретико-методологические основы исследования политических технологий, как политического феномена, связь с избирательными технологиями, основные исследования в области применения политических технологий, структуру и функции политических технологий.

Ключевые слова: политические технологии, политика, власть, избирательные технологии, государство.

Zhyhan Dmitry. Political technologies: theoretical and methodological bases of research Political Technologies

This paper deals with the theoretical and methodological bases of research techniques and as a political phenomenon, the relationship with the election technologies, basic research in the field of application techniques and the structure and function of political technologies.

Key words: political technology, politics, government, voting technology, government.

Політичні технології відіграють важливу роль у формуванні політичних процесів та інститутів, а також в політичній сфері суспільства. Політичні технології це феномен політичного життя суспільства. Розвиток та вдосконалення політичних технологій триває і нині. Але існує проблема легітимності використання політичних технологій та чимало прогалин